

**Meslek Seçiminde Yeterlilik Ve Meslek Seçimini Etkileyen
Faktörler: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma ¹**

Abdullah SOYSAL

Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü
asoyal2005@hotmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-6411-4988>

Kübra ARICIOĞULLARI

Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Kurumları Yönetimi Ana Bilim Dalı
kubrarioogullari@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-4141-1215>

Öz

Bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin meslek seçimi yeterlilik düzeyleri ve meslek seçimine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla planlanmış tanımlayıcı türde bir araştırmadır. Araştırmada Vurucu (2010)'nun geliştirdiği ölçek kullanılarak 133 sağlık yönetimi bölümü öğrenci üzerinde anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 25 paket programı ile analiz edilmiş ve frekans, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans ve pearson korelasyon analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, öğrenim düzeyi) göre meslek seçiminde yeterlilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu; katılımcıların yeterlilik düzeyleri ile ailenin beklentisi ve katılımcı hakkındaki düşünceleri, arkadaş-çevre faktörü ve bölümü isteyerek seçme kriterleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Meslek Seçimi, Meslek Seçiminde Yeterlilik, Öğrenci.

¹ Makale Geliş/Kabul Tarihi: 09.07.2021 / 29.12.2021

Künye Bilgisi: Soysal, A. ve Arıcıoğulları, K. (2021). Meslek seçiminde yeterlilik ve meslek seçimini etkileyen faktörler: sağlık yönetimi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (3), 2138-2153. DOI: 10.33437/ksusbd.968647

Factors Affecting Competence and Occupational Selection in the Selection of Professions: A Research on Health Management Students

Abstract

This study is a descriptive study designed to determine the proficiency levels of the students of Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Department of Health Management, and the factors affecting their choice of profession. In the study, data were collected from 133 students in the health management department using the scale developed by Vurucu (2010). The data obtained from the study were analyzed with the SPSS 25 package program and frequency, independent sample t-test and one-way variance and pearson correlation analysis methods were used. According to the socio-demographic variables (gender, age, grade level, education level) of the participants in the study, the level of competence in choosing a profession was moderate; It has been determined that there is a statistically significant relationship between the proficiency levels of the participants and the expectation of the family and their thoughts about the participant, the friend-environment factor and the criteria for choosing the department willingly.

Keywords: Profession, Selection of Profession, Proficiency in Choosing a Profession, Student.

Giriş

İnsanlar hayatları boyunca birtakım kararlar doğrultusunda seçimler yapmaktadırlar. Bireyin meslek seçimi bu seçimler arasında en önemlilerinden birini oluşturmaktadır. Genel olarak meslek, topluma faydalı mal veya hizmet sağlamak ve bunun neticesinde para kazanmak için yapılan belirli bir eğitim süreci ile kazanılan pratik ve teorik bilgilere dayalı kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Vurucu, 2010: 9). Bir diğer tanımda ise meslek, bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü olarak ifade edilmektedir. Ayrıca insanın yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan, eğitim ve bilgi birikimi gerektiren süreçlerin sonunda bireylerin kazandığı unvanın adı meslek olarak tanımlanmaktadır (Ensari ve Alay, 2017:409).

Bireyler meslek seçimlerine birçok ülkede mevcut eğitim sistemlerinin bir gereği olarak, henüz yirmili yaşlarına gelmeden karar vermekte ve daha sonra bu mesleği ömürlerinin geri kalanında uygulamak durumunda kalmaktadırlar

(Ensari ve Alay, 2017:411). Bu aşama bireyin hayatına yön veren önemli aşamalar arasında yer almaktadır. Kişinin meslek seçimi evresinde sağlıklı kararlar alabilmesi adına kendini doğru tanıyıp isteklerini saptaması gerekmektedir. Başlangıçta çok kapsamlı ve net olmayan tercihlere sahip olan birey gelişim çağının özelliklerine uygun olarak kendisini ve çevresini tanıdıkça daha sağlam ve mantıklı değerlendirmeler yapabilmesi sayesinde doğru tercihler yapabilecek duruma gelebilmektedir (Kars, 2012: 6).

Olgun bir kişiliğin en önemli göstergesi kendini tanımaktır. Kendini bilme, sahip olduğu kişisel özelliklerini özelliklerini elden geldiği kadar nesnel kriterlerle değerlendirebilme, yeteneklerine ilişkin olguları yeteneklerine uygun şekilde gerçekleştirmeye çalışmak olarak tanımlanabilmektedir. Kendini doğru tanıyan kişi ne istediğini bilen ve isteklerinin ne kadarını yapma potansiyeli olduğunu doğru değerlendirebilen kişidir. Bu noktada rehberlik hizmetlerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Rehberlik hizmetlerinin en önemli işlevi, kişilerin kendi yeteneklerini tanımasını sağlamak ve yaşantılarının anlamı üzerinde düşünme alışkanlığı kazandırarak isteklerini doğru değerlendirmelerine yardımcı olmaktır (Kuzgun, 2003: 1-2). Birey meslek seçimi ile aynı zamanda yaşamını sürdürebilmek için gerekli olan işini de seçmiş olmaktadır. İş onun için sürekli bir uğraşı alanı oluşmakta ve kişinin işe bağlı olması için maddi ve manevi doyum sağlaması gerekmektedir. Bu ise onun okul ortamında ve dışında bir eğitim sürecinden geçmesini gerektirmektedir. Eğitim süreci kişinin seçeceği mesleği belirlemede oldukça önemlidir. Birey zorunlu öğretim dönemini tamamladıktan sonra ya daha üst öğrenime devam eder ya da iş hayatına atılır. Belirli bir eğitim-öğretim sürecini geçen birey, mesleğini ve işini seçebilecek duruma gelmektedir (Deniz, 2001).

Meslek seçimi bireylerin yapmaya istek duydukları mesleklerin içerisinden bir tanesini belirlemesi ve bu mesleği yerine getirebilecek yetkinliğe ulaşabilmek adına çabalaması ve bunun neticesinde icra edeceği mesleğe karar vermesi şeklinde ifade edilebilir (Taşlıyan vd., 2016:267). Meslek seçimi birey için son derece önemli bir karardır. Seçilen mesleğin kişinin kişilik özelliklerine, yeteneklerine, yaşam tarzına, ailenin sosyo ekonomik durumuna uyumlu olması o mesleğin icra edilmesi açısından ehemmiyet arz etmektedir. Birey mesleğini seçerken birtakım faktörlerden etkilenmektedir. Literatür incelendiğinde Kuzgun (2003) bu faktörleri ikiye ayırmaktadır. Birinci faktör psikolojik faktör olup değer, yetenek, ilgi gibi olguları içermektedir. İkinci faktör ise sosyal faktörler olup sosyo ekonomik düzey, aile ve sosyal ilişkiler, yaşam tarzı gibi olguları içermektedir. Super ve Knasel 1981 yılında yapmış oldukları çalışmada bu faktörleri; biyolojik (yaş, cinsiyet, fiziksel özellikler vb.), sosyolojik (duygular, değerler, baskılar, sosyal sınıf), psikolojik (tutum, değer ve yetenekler), ekonomik (ailenin ekonomik düzeyi, ülkenin ekonomik durumu), politik (mesleğe başlama

olanakları, eğitim ve gelişim fırsatları) ve şans(doğal afetler, beklenmedik olaylar) ile ilgili etmenler şeklinde sınıflandırmıştır.

Komives vd. 2011 yılında yaptığı bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenleri arasında ilk dört nedenin alana duyulan ilgi, alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın kişilik özelliklerine uygunluğu, iş bulma olanağının yüksekliği olduğu belirtmektedir. Çelik ve Üzmez ise 2012'de benzer şekilde Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu çağrı merkezinde çalışan öğrenciler ile yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin başkalarının tavsiyelerini alarak, yeteneklerine uygun ve iş avantajları yüksek oldukları için çağrı merkezinde çalışmayı seçtiklerini saptamışlardır (Ensari ve Alay, 2017:411).

Meslek seçiminde yeterlilik ise bireyin seçeceği meslek ile yeteneklerinin, kişiliğinin, inançlarının, sosyo ekonomik durumunun uyumlu olup karar esnasında geleceğe yönelik düşünerek, mesleğini icra ederken koşulların farkında olarak doğru tercihlerde bulunması olarak tanımlanabilmektedir (Akın vd., 2014).

Bu çalışmada Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin meslek seçimi yeterlilik düzeyleri ve meslek seçimine etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede çalışmanın teorik kısmında meslek seçiminde yeterlilik ve meslek seçimine etki eden faktörler ile ilgili literatür bilgilerine yer verilecektir. Araştırma kısmında ise, araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemi, bulgular, tartışma, sonuç ve önerilere yer verilecektir.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Dinç (2008) ‘‘Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma’’ adlı çalışmasında Karadeniz bölgesinde 10 meslek yüksek okulunda toplam 649 katılımcıya anket yapmıştır. Araştırma sonucunda, muhasebe öğrencilerinin genelinin muhasebe mesleğinde kariyer yapmayı planladığı saptanmıştır. Bununla birlikte yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün muhasebe mesleğini seçmede etkili olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi etkenlerinin ise önemli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kahyaoğlu ve Yangın (2007) Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesinde okuyan 330 öğretmen adayı ile yaptığı çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlilikleri ile okudukları sınıf ve cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığını ve buna karşın öğretmen adaylarının öğrenim türü ile mesleki öz yeterlilikleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğunu belirlemiştir.

Ahmadi vd. (1995)'nin kadın ve erkek muhasebecilerin meslek seçimi ile ilgili çalışmasında meslek seçiminde 27 kriterin etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bu değişkenler, cinsiyete göre ayrı olarak yapılan faktör analizleri sonunda 6 ana faktöre indirgenmiştir. Kariyer imkanı, iş güvencesi, meslek kazançları ve dış etkiler hem kadın hem de erkek muhasebecilerin meslek seçimini etkileyen faktörler arasında yer almakta iken; meslek esnekliği sadece kadınlarda, kişisel konular ise sadece erkeklerin önemli gördüğü kriter olarak belirlenmiştir.

Pekkaya 2015 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde lisans ve lisansüstü eğitim gören öğrencilerin meslek seçimi üzerinde etkili olan faktörler kariyer imkanı, iş güvencesi, meslek kazançları, meslek elastikiyeti, kişisel faktörler ve diğer faktörler ana kriterleri çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre, öğrenciler meslek seçerken sırasıyla iş güvencesi, meslek kazançları ve kariyer imkanları kriterlerine çok önem vermektedir (Çelik ve Üzmez, 2014: 97).

İnce ve Khorshid (2015) "Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi" adlı çalışması Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndaki 250 hemşirelik öğrencisiyle tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerden yarısından fazlası hemşirelik mesleğini ilk sırada tercih ettiği, kız öğrencilerin %69,3'ü erkeklerin ise %64,9'u bölüm değiştirmeyi düşünmediği ve her iki cinsiyette meslek seçiminde etkili olan ilk üç ifade sırasıyla; "Hemşirelikte işsiz kalmayacağımı düşünüyorum (%42,4)", "Her zaman insanlara yardım etmek istemişimdir (33,6)", "Kendimi ifade edebilmemi sağlayan bir iş yapmak istedim (28,8)" olarak saptanmıştır.

Sarıkaya ve Khorshid (2009) Ege Üniversitesinde okuyan 1000 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmanın sonucunda öğrencilerin %41.6'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri nedeniyle, %34.4'ü çeşitli nedenlerle çaresizlik yaşadığı ve açıkta kalmamak için, %39.6'sı meslekle ilgili avantajları olduğunu düşündüğü için, %33.5'i ise başkalarının önerileri ile bu mesleği seçtiği saptanmış olup öğrencilerin büyük çoğunluğu meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğu için okuduğu bölümü seçtikleri belirlenmiştir.

Vurucu (2010)'nun yapmış olduğu araştırmanın evrenini 2007-2008 yılında Kocaeli ili Gebze, Darıca, Çayırova, Dilovası ilçelerindeki meslek lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada meslek seçiminde ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarının etkili olduğunu kabul eden öğrencilerin oranının %41, meslek seçiminde ailelerin beklentisi ve öğrencilere yönelik düşüncelerinin etkili olduğunu kabul eden öğrencilerin oranının %59, arkadaşların ve çevrenin etkili olduğunu kabul eden öğrencilerin oranı %47 olduğu belirlenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %80'i mesleklerini sevmekte olduğu kendi meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmeleri 3 puan (katılıyorum) seviyesinde olduğu

saptanmıştır. Katılımcıların meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmeleri cinsiyetlerine göre değişmektedir ($p=0,031<0,05$). Erkek öğrenciler, kız öğrencilere oranla kendilerini meslek seçimi konusunda daha yeterli görmektedirler.

Ensari ve Alay (2017) İstanbul'da çalışan farklı demografik unsurlara sahip 481 birey üzerinde yapmış oldukları çalışma sonucunda bireylerin meslek seçimin etkileyen 5 faktöre ulaşılmıştır. Bu faktörler; mesleki bilgi ve beceri, yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, statü beklentisi, aile ve eğitim çevresi, mesleğin yapısal özellikleri olarak belirlenmiştir. Araştırmada meslek seçiminde etkili olan bu faktörlerin demografik değişkenler ile ilgisi incelenmiş ve cinsiyete, medeni duruma, yaş gruplarına, çalışma durumu ve eğitim durumuna göre farklılıkları olduğu görülmüştür.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi sağlık yönetimi öğrencilerinde meslek seçimi yeterlilik düzeylerini ve buna etki eden faktörleri saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesindeki tüm sağlık yönetimi öğrencileri oluşturmaktadır. 10.11.2018-25.11.2018 tarihleri arasında gönüllülük esas alınarak ve kolayda örnekleme yöntemi ile 133 kişiye ulaşılmıştır.

Araştırmada veriler yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde öğrenciler tarafından doldurulan anketlerle elde edilmiştir. Meslek Seçimi Yeterlilik Ölçeği ve Meslek Seçimini Etki Eden Faktörler Ölçeği Vurucu (2010: 110-111) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olup, ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ise Meslek Seçimi Yeterlilik ölçeğinin güvenilirlik değeri 0.86 olarak saptanmıştır. Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler ölçeğinin güvenilirlik değeri ise 0,64 olarak saptanmıştır. Buna göre kullanılan ölçeklerin güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Kalaycı (2006) Cronbach Alfa değeri $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derece güvenilir, Cronbach Alfa değeri $0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir olduğunu belirtmektedir. 5'li Likert tipi ölçeğe göre hazırlanmış olup verilen cevaplar şu şekilde puanlandırılmaktadır.

Tablo 1. 1'li Likert Ölçeği Puanlandırma

Seçenek	Değer	Aralık
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.0 – 1.79
Katılmıyorum	2	1.8 – 2.59
Kararsızım	3	2.6 – 3.39

Katılıyorum	4	3.4 – 4.19
Kesinlikle katılıyorum	5	4.2 – 5.0

Kaynak: Demir ve Gedikoğlu,2007:4

Verilerin analizleri SPSS 25 programı ile yapılmıştır. Analiz işlemine geçilmeden önce verilere normallik testi uygulanmıştır. Verilerin -1 ile +1 (Hair vd., 2013) arasında dağılım gösterdikleri görülmüştür. Bu durum verilerin normal dağılım gösterdiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bunun neticesinde parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzdeleri hesaplama, bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans ve pearson korelasyon analizi tercih edilmiştir. Ölçekler arasındaki korelasyon ilişkisi aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Pearson Korelasyon Katsayıları

<i>r</i>	<i>İlişkinin Kuvveti</i>
0,00	İlişki yok
0,01-0,29	Zayıf İlişki
0,30-0,70	Orta Düzeyde İlişki
0,71-0,99	Güçlü İlişki
1,00	Mükemmel İlişki

Kaynak: Baykul ve Güzeller, 2014: 577

Alan yazını ve araştırma kapsamı dikkate alınarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiş ve test edilmiştir.

Hipotez 1: Katılımcıların cinsiyeti ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 2: Katılımcıların yaşı ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 3: Katılımcıların öğrenim türü ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 4: Katılımcıların okuduğu sınıf ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.

Hipotez 5: Katılımcıların meslek seçiminde ailenin sosyo-ekonomik durumu ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 6: Katılımcıların meslek seçiminde ailenin beklentisi ve düşünceleri ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 7: Katılımcıların meslek seçiminde arkadaş ve çevresi ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8: Katılımcıların meslek seçiminde aldığı notlar ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 9: Katılımcıların meslek seçiminde bölümü isteyerek seçmiş olmaları ile yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Aşağıda katılımcılarının cinsiyet, yaş, öğrenim türü ve sınıf düzeyi gibi demografik özelliklere ait dağılımlar verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	86	64,7
	Erkek	47	35,3
Yaş	17-20	53	39,8
	21-24	77	57,9
	25-28	3	2,3
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	33	24,8
	2.Sınıf	31	23,3
	3.Sınıf	36	27,1
	4.Sınıf	33	24,8
Öğrenim Durumu	1.Öğretim	69	51,9

	2.Öğretim	64	48,1
Toplam		133	100

Yukarıdaki Tablo 3 incelendiğinde ankete katılan katılımcıların 86'sı kadın olup tüm örneklemin %64,7 sini oluşturmakta ve geri kalan %35,3'ünü erkek katılımcılar oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Ankete katılan katılımcıların yaşlarına bakıldığında, katılımcıların %43,6'sı 17-20 yaş aralığında iken %56,4 ise 21-24 yaş aralığındadır. Öğrenim türüne ait dağılım incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin %51,9'u birinci öğrenim iken, %48,1'i ikinci öğrenim olarak saptanmıştır. Sınıf düzeyine ilişkin dağılımlara bakıldığında katılımcıların %24,8'ini 1.sınıf oluştururken %23,3'ünü 2.sınıf, %27,1'ini 3.sınıf ve %24,8'ini 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Aşağıdaki Tablo 4'te meslek seçimine etki eden faktörler ölçeğine ait soruların frekans dağılımı sunulmuştur.

Tablo 4. “Bu mesleği seçmemde ailemin sosyo-ekonomik durumu etkili oldu” ifadesine Verilen Yanıtların Dağılım İstatistikleri

	Frekans	Yüzde(%)
Hiç katılmıyorum	78	58,6
Biraz katılıyorum	27	20,3
Katılıyorum	19	14,3
Çoğunlukla katılıyorum	7	5,3
Tamamen katılıyorum	2	1,5

Meslek seçimini etki eden faktörler ölçeğinde “Bu mesleği seçmemde ailemin sosyo-ekonomik durumu etkili oldu” ifadesine katılımcıların yarısından fazlası (%58,6) hiç katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Bu duruma göre katılımcı öğrencilerin %50'sinden fazlasının mesleği seçmesinde ailesinin sosyo-ekonomik durumunun etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 5. “Ailemin beklentisi ve benim hakkımdaki düşünceleri bu mesleği seçmemde etkili oldu” İfadesine Verilen Yanıtların Frekans Dağılım İstatistikleri

	Frekans	Yüzde(%)
Hiç katılmıyorum	49	36,8
Biraz katılıyorum	47	35,3
Katılıyorum	23	17,3
Çoğunlukla katılıyorum	10	7,5
Tamamen katılıyorum	4	3

Yukarıdaki Tablo 5’te meslek seçimini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik 2. Soruya verilen yanıtların dağılım istatistikleri gösterilmiştir. Katılımcı öğrencilerin “Ailemin beklentisi ve benim hakkımdaki düşünceleri bu mesleği seçmemde etkili oldu” ifadesine %36,8’i hiç katılmıyorum, %35,3’ü biraz katılıyorum, %17,3’ü katılıyorum, %7,5’i çoğunlukla katılıyorum ve %3’ü tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 6. “Bu mesleği seçmemde arkadaşlarımla ve çevremle etkisi çoktur.” ifadesine verilen yanıtların frekans dağılımı

	Frekans	Yüzde(%)
Hiç katılmıyorum	68	51,1
Biraz katılıyorum	29	21,8
Katılıyorum	22	16,5
Çoğunlukla katılıyorum	7	5,3
Tamamen katılıyorum	7	5,3

Yukarıdaki Tablo 6 incelendiğinde meslek seçiminde arkadaşlarımla ve çevresinin etkili olduğuna katılımcıların % 51,1’i “hiç katılmıyor” %21,8’i

‘‘biraz katılıyor’’ %16,5’i ‘‘katılıyor’’ %5,3’ü ‘‘çoğunlukla katılıyor’’ ve %5,3’ü ‘‘tamamen katılıyor’’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Tablo 7. ‘‘Mesleği seçerken aldığım notlar etkili oldu.’’ İfadesine Yanıt Verenlerin Frekans Dağılım İstatistikleri

	Frekans	Yüzde(%)
Hiç katılmıyorum	46	34,6
Biraz katılıyorum	33	24,8
Katılıyorum	32	24,1
Çoğunlukla katılıyorum	10	7,5
Tamamen katılıyorum	12	9

Tablo 7’ye göre meslek seçiminde alınan notların etkili olduğuna ankete katılan öğrencilerin %34,6’sı ‘‘hiç katılmıyorum’’, %24,8’i ‘‘biraz katılıyorum’’, %24,1’i ‘‘katılıyorum’’, %7,5’i ‘‘çoğunlukla katılıyorum’’ ve %9,0’ı ise ‘‘tamamen katılıyorum’’ şeklinde fikir beyanında bulunmuşlardır.

Tablo 8. ‘‘Sağlık Yönetimi bölümünü isteyerek seçtim.’’ İfadesine Yanıt Verenlerin Frekans Dağılım İstatistikleri

	Frekans	Yüzde(%)
Hiç katılmıyorum	28	21,1
Biraz katılıyorum	29	21,8
Katılıyorum	39	29,3
Çoğunlukla katılıyorum	10	7,5
Tamamen katılıyorum	27	20,3

Yukarıdaki Tablo 8’e bakıldığında, katılımcıların ‘‘Sağlık Yönetimi bölümünü isteyerek seçtim’’ ifadesine %21,1’inin hiç katılmıyor, %21’in,8’in biraz katılıyor, %29,3’ünün katılıyor, %7,5’inin çoğunlukla katılıyor ve %20,3’ünün ise tamamen katılıyor şeklinde cevap verdikleri belirlenmiştir.

Aşağıda Tablo 9’da mesleki yeterlilik ölçeğine göre sosyo demografik değişkenler ile yapılan analiz testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Meslek Seçiminde Yeterlilik Analiz Testi Sonuçları

	N		Ortalama	Test değeri
Cinsiyet	86	Kadın	2,41+0,81	t:-1,677
	47	Erkek	2,67+0,88	p:0,096
Yaş	58	17-20	2,54±0,85	t:0,412
	75	21-24	2,48±0,84	P:0,681
Öğrenim Türü	69	1.öğretim	2,49±0,85	t:-0,250
	64	2.öğretim	2,52±0,84	p:0,803
Sınıf Düzeyi	33	1.sınıf	2,66±0,88	
	31	2.sınıf	2,38±0,76	F:0,928
	36	3.sınıf	2,39±0,81	p:0,429
	33	4.sınıf	2,58±0,91	

$P>0,05$

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların meslek seçiminde yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet, yaş, öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların sosyo demografik değişkenlere göre meslek seçiminde yeterlilik düzeyleri incelendiğinde orta düzey olarak saptanmıştır. Kahyaoğlu ve Yangın (2007) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların tamamına yakınının kendini mesleki alanında oldukça yeterli gördüğü sonucuna ulaşmışlardır. Katılımcıların meslek yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet, yaş, öğrenim türü ve sınıf düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamış olup buna göre “Katılımcıların cinsiyeti ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma görülmektedir.” şeklindeki H1 hipotezi, “Katılımcıların yaşı ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.” şeklindeki H2 hipotezi, “Katılımcıların öğrenim türü ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.” şeklindeki H3 hipotezi ve “Katılımcıların okuduğu sınıf ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.” şeklinde oluşturulan H4 hipotezi reddedilmiştir. Vurucu’nun(2010)

yapmış olduğu çalışmada katılımcıların meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmeleri cinsiyetlerine göre değiştiği ($p=0,031<0,05$), erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre kendilerini meslek seçimi konusunda daha yeterli gördüğü saptanmıştır.

Aşağıda verilen Tablo 10 da meslek seçimini etkileyen faktörlerle meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasındaki pearson korelasyon analiz sonuçları verilmiştir.

Analiz verileri normal dağılım gösterdiği için pearson korelasyon yöntemi tercih edilmiştir. Korelasyon ilişkisi; $0,00 < r < 0,25$ çok zayıf; $0,26 < r < 0,49$ zayıf; $0,50 < r < 0,69$ orta; $0,70 < r < 0,89$ yüksek; $0,90 < r < 1,00$ çok yüksek şeklinde değerlendirilmiştir (Kalaycı, 2006: 116).

Tablo 10. Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerle Meslek Seçimi Yeterlilik Düzeyleri Arasında Pearson Korelasyon İlişkisi

	Yeterlilik	
Bu mesleği seçmemde ailemin sosyo-ekonomik durumu etkili oldu.	r	,196*
	p	0,023
Ailemin beklentisi ve benim hakkımdaki düşünceleri bu mesleği seçmemde etkili oldu.	r	,278**
	p	0,001
Bu mesleği seçmemde arkadaşlarımın ve çevremın etkisi çoktur.	r	,251**
	p	0,004
Mesleği seçerken aldığım notlar etkili oldu.	r	0,154
	p	0,077
Sağlık Yönetimi bölümünü isteyerek seçtim.	r	,535**
	p	0,000

*: $P<0,05$, **: $p<0,01$

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların meslek seçiminde yeterlilik düzeyi ile ailenin sosyo-ekonomik durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönde ve zayıf düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir ($r:0,196$; $p:0,023$). Katılımcıların meslek seçiminde yeterlilik düzeyi ile aile beklentisi ve düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($r:0,278$; $p:0,001$). Katılımcı bireylerin meslek seçiminde yeterlilik düzeyi ile arkadaş ve çevre etkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r:0,251$; $p:0,004$). Katılımcıların meslek seçiminde yeterlilik düzeyi ile bölümü isteyerek seçmiş olma durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

Buna göre “Katılımcıların meslek seçiminde ailenin sosyo-ekonomik durumu ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.” şeklindeki H5 hipotezi, “Katılımcıların meslek seçiminde ailenin beklentisi ve düşünceler ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.” şeklindeki H6 hipotezi, “Katılımcıların meslek seçiminde arkadaş ve çevresi ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.” şeklindeki H7 hipotezi ve “Katılımcıların meslek seçiminde bölümü isteyerek seçmiş olmaları ile yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.” şeklinde H9 hipotezi kabul edilmiştir.

Bu analiz sonuçlarına göre “Katılımcıların meslek seçiminde aldığı notlar ile meslek seçimi yeterlilik düzeyleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki vardır.” şeklindeki H8 hipotezi reddedilmiştir ve Yılmaz (2017) çalışmasında öğrencilerin meslek seçimlerini bir mesleğe duyulan ilginin en fazla etkilediği sonucuna ulaşmış, öğrencilerin üniversite giriş sınavından alacakları puanların da meslek seçimlerini büyük oranda etkilediği belirlenmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin mesleki seçimlerini en az çevrenin (arkadaş, öğretmen vb.) etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin meslek seçimi yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi maksadıyla yapılmıştır. Meslek seçimi yeterlilik ölçeği ile meslek seçimine etki eden faktörler ölçeği arasındaki ilişkileri saptamak araştırmanın bir diğer amacıdır.

Sağlık yönetimi öğrencilerinin meslek seçiminde yeterlilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Meslek seçimi yeterlilik düzeyleri ile demografik değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bununla birlikte meslek seçimi yeterlilik düzeyi ile ailenin beklentisi ve katılımcı hakkındaki düşünceleri, arkadaş ve çevre faktörü ve bölümü isteyerek seçme kriterleri arasından istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü ilişkilerin olduğu belirlenmiştir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da kısıtlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın Kahramanmaraş ilinde Sağlık Yönetimi bölümü öğrencileri üzerinde yapılmış olması, dürüst ve samimi bir şekilde anketleri cevaplamış olması varsayımı araştırmanın kısıtları arasında yer almaktadır. Bu nedenle araştırma sonuçlarının genellenebilmesi farklı üniversitelerin Sağlık Yönetimi bölümü öğrencileri dâhilinde daha geniş kitlelerle araştırmaların yapılması ve sonuçların mukayese edilmesi önerilmektedir. Ayrıca farklı bölümlerde okumakta olan öğrencilerle de araştırmalar yapılarak sonuçların karşılaştırılması ve meslek seçiminde yeterlilik düzeyi ve meslek seçimine etki eden faktörlerin

bölümler arasında farklılıkların belirlenmesi önerilebilir. Diğer bir öneri olarak öğrencilerin eğitim hayatı başladığı ilk yıllardan itibaren mesleki rehberlik danışmanlığı verilerek öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimine yardımcı olunması önerilebilir

KAYNAKÇA

- Ahmadı, M, Helms, M. M. and Nodoushani, P. (1995). A Factor Analytic Approach Profiling Job Selection Differences of Male and Female Accountants. *Managerial Auditing Journal*, 10(7), 17-24.
- Akın, A., Sarıçam, H. and Kaya, Ç. (2014). Career decision self efficacy scale short form (cdsessf): the psychometric properties of turkish version. *İİB İnternational Refereed Akademik Social Sciences Journal*, 5(13).
- Baykul, Y. ve Güzeller C. O. (2014). Sosyal bilimler için istatistik: spss uygulamalı, Pegem Akademi.
- Çelik, N. ve Üzmez, U. (2014). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: çağrı merkezi hizmetleri örneği, *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırma Dergisi (Ejoir) C. 2, (1)*, 94-105.
- Demir, S. ve Gedikoğlu, T., (2007). Kuantum öğrenme modelinin ortaöğretim öğrencileri üzerindeki etkisi, *Doğu Anadolu Araştırmaları Dergisi*, 1-9.
- Deniz, S. (2001). Bireyin meslek seçimini etkileyen kaynaklar: yeni teknolojilerden internet. *sbe dergisi*, 3-5.
- Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili olan faktörlerin incelenmesi: meslek yüksekokulu-muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 90.
- Ensari, M. Ş. ve Alay, H. K. (2017). Meslek seçimini etkileyen faktörlerin demografik değişkenler ile ilişkisinin araştırılması: İstanbul ilinde bir uygulama, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 409-422
- Hair, J. F., Black, w. c., babin, b. j., anderson, r. e. ve tatham, r.l. (2013). multivariate data analysis: pearson, education limited.
- İnce, S. and Khorsid, I. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 163.
- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 79.

A.Sosyal-K.Arıcıoğulları Meslek Seçiminde Yeterlilik ve Meslek...

- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (2.baskı). Asil Yayınları.
- Kars, V. (2012). Meslek seçiminde öğrencini karşılaştığı sorunlar ve farkındalık.
- Komives, S. R., Dugan, j. p., owen, j. e., slack, c. and wagner, w. (2011). *the handbook for student leadership development*. john wiley & sons.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Pekkaya, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin kariyer tercihi: çkkv yöntemlerinin bir uygulaması. *Procedia Ekonomi Ve Finans*, 23, 249-255.
- Sarıkaya, T. ve Khorsıd, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *türk eğitim bilimleri dergisi*, 393.
- Super, D.E. ve Knasel, E.G. (1981). Yetişkinlikte kariyer gelişimi: bazı teorik problemler ve olası bir çözüm. *İngiliz Rehberlik Ve Danışmanlık Dergisi*, 9 (2), 194-201.
- Taşlıyan, M., Çiftçi, G., Güler, B. ve Hırlak, b. (2016). Üniversite ve meslek seçimini etkileyen faktörler: iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma. uluslararası gençlik araştırmaları kongresi, (s. 267). Muğla.
- Vurucu, F. 2010. meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler. İstanbul.
- Yenihan, B., Çakır, N. N. ve Alabaşoğlu , B. (2018). Cinsiyet farklılığının tükenmişlik ve yaşam doyumuna etkisi: kırklareli üniversitesinde görev yapan araştırma görevlileri üzerine bir araştırma. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 50.
- Yılmaz, F. (2017). Lise öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin ikili karşılaştırmalar yöntemiyle incelenmesi. *eğitimde ve psikolojide ölçme ve değerlendirme dergisi*.